

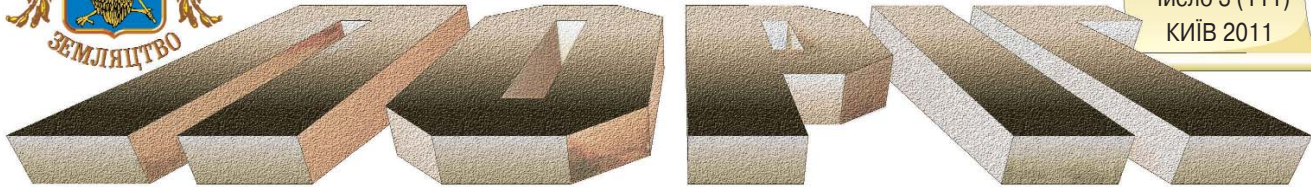
РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧІЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

БЕРЕЗЕНЬ
Число 3 (111)
КИЇВ 2011

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Живий дух поета

Березень щороку приходиться на нашу землю двома знаменнями – пам'яттю про українського пророка Тараса Шевченка і пошануванням кращої частини людства, нашого славного жіноцтва. Зрештою, і в самій творчості великого поета образ жінки – матері, нещасливої покритки чи коханої дівчини – має своє особливе місце. Тож сам початок весняного оживання природи зіграють святі істини, навіки закарбовані в генетичний код українця.

Про Кобзаря на Чернігівщині давно написані цілі дослідження, до цієї теми долучаються нові й нові покоління. Справді, його задумливі очі вбирали в себе Густинь і Седнів, Чернігів і Ніжин з Прилуками, Марківці й Мотронівку, десятки інших сіл. Вони ж і проводжали Поета, коли його прах без поспіху повертали з Петербурга до Канева – як повертають серце до осиротілого тіла. Той шлях теж закарбований у пам'ять нашої Сіверщини у різний спосіб. Що ж, українці мають за символ високої світлої долі не самодержця чи завойовника-полководця, а саме Поета, і в цьому теж особливість їх генетики. Так і виходить, що саме він став оберегом усього народу, чи не самим Господом приреченого на вічну боротьбу за власну ідентичність. Та не кожен українець, хто, щойно вселившись у високий чиновницький кабінет, дає команду заради захисту власної потилиці притулити десь у куточку портрет Шевченка, бо два нерозривні образи – України й Поета – треба берегти у серці. І в нинішні нелегкі часи самопоборювання Тарас Шевченко – а поруч із ним і наше чарівне жіноцтво, яке й зберігає в душі національний дух народу через рідне слово й пісню – саме вони стають основою для віри в щасливе майбутнє нашої держави.

У нашому земляцтві що не жінка, то й ціла епоха. Вчені, знані педагоги, лікарі, державні діячі, митці, медсестри й робітничі, студентки й учениці – все як у добрій великій родині. Усі вони щиро пов'язані з малою батьківщиною як не конкретними благодійними справами, так пам'яттю. Це особливо помітно, коли вся громада сходиться на щорічні загальні збори, коли гуртується порайонно в Палаці спорту. Так буде й цього року, і саме в той день переможе весна, переможе наш дух, незважаючи на всі експерименти державного рівня, що тривають ось уже майже два десятки років. Тож привітаймо себе із першим весняним місяцем, вдаримо лихом об дорогу й пам'ятаймо: тільки ми самі знайдемо своє щастя в боротьбі.

З весною вас, дорогі наші чарівниці!

Рада Чернігівського земляцтва

Як живеться вам,

чернігівські грузини?

Тридцять років потому, коли я сімнадцятилітнім

рідна чернігівська сторона, я хапав цю людину в мічні

парубчаком став студентом столичного вузу, у мене (думаю, щось подібне відбувалося не лише зі мною) інтуїтивно заявив і л а с я дивна форма стосунків з новими знайомими.

Щойно потиснувши один одному руки і назвавши ім'я, я обов'язково перепитував: "Даруйте, а родом звідки будете?" І з завмиранням серця чекав відповіді. В разі, коли називалася моя

обійми і радісно кричав: "Друже, земляче, так і я звідти. Там і моє коріння". А коли з'ясувалося, що він ще й з Коропщини, то вже був мій найкращий друг на віки вічні. Товариш, котрому одразу можна було довірити найдорожчим і довірити найстрашнішу таємницю. Так було й на київських вулицях, і в горах Афганістану, і на роботі, і під час відпочинку.

сокровенніше, поділитися найдорожчим і довірити найстрашнішу таємницю. Так було й на київських вулицях, і в горах Афганістану, і на роботі, і під час відпочинку.

⇒ 8-9

Помиляються не тому, що знають, а тому, що думають, ніби знають.
Ж.Ж.Руссо

У БЕРЕЗНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

СКОРИНА Людмила Петрівна – 75-ліття. Народилася 16 березня 1936 року в Чернігові. Працювала викладачем латинської мови у Київському державному університеті ім. Т.Г.Шевченка, Київському Національному університеті цивільної авіації, Академії адвокатури.

Професор. Кандидат філологічних наук, автор п'яти підручників для студентів вузів і латинсько-українського словника.

УШАЦЬКИЙ Сергій Андрійович – 75-ліття. Народився 29 березня 1936 року в Чернігові. Завідувач кафедри організації і управління будівництвом Київського Національного університету будівництва і архітектури.

Доктор економічних наук. Професор. Академік КНУБА.

ВАСИЛЕНКО Анатолій Федорович – 70-річчя. Народився 6 березня 1941 року в селі Забарівка Корюківського району. Нині – на пенсії.

РАДЧЕНКО Антоніна Григорівна – 70-річчя. Народилася 10 березня 1941 року в селі Верховісся Корюківського району. Нині хоч і на пенсії, але працює головним бухгалтером ДП "Рожниторф".

Ветеран праці.

ГОГОЛЬ Олександра Павлівна – 70-річчя. Народилася 10 березня 1941 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Працювала заступником директора із загальних питань Українського центру духовної культури. Нині – на пенсії.

Ветеран праці.

ГОРА Борис Іванович – 70-річчя. Народився 15 березня 1941 року в селі Новий Биків Бобровицького району. Колишній голова Бобровицької райради. Нині – на пенсії.

МАРЧЕНКО Олександр Васильович – 70-річчя. Народився 23 березня 1941 року в селі Щаснівка Бобровицького району. Начальник управління з охорони праці та техніки безпеки ДАХК "Артем".

ЗУБЕЦЬ Сергій Якович – 70-річчя. Народився 25 березня 1941 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Почав будівельну кар'єру на будівництві найпівнічнішої станції Усть-Хантайської ГЕС поруч Норильська. Займався економічними питаннями та обліком у Всесоюзному тресті "Південенергобуд", був начальником планового відділу Управління будівництва Чорнобильської АЕС, що займалося ліквідацією наслідків аварії. Нині – на пенсії.

КЕДУН Ігор Матвійович – 70-річчя. Народився 26 березня 1941 року в місті Новгород-Сіверськ. Працював техніком зв'язку. Нині – на пенсії.

ЗБОРОВСЬКИЙ Валерій Федорович – 65-річчя. Народився 3 березня 1946 року в місті Хмельницьк (проживав, навчався у місті Новгороді-Сіверському за місцем народження батьків). Працював у НДІ "Квант", генеральним директором СП "КАРАТК". Нині – головний спеціаліст інформаційно-аналітичного митного управління Державної митної служби України.

ЄСИПЕНКО Іван Іванович – 60-річчя. Народився 5 березня 1951 року в селі Хотіївка Корюківського району. Проходив службу в органах внутрішніх справ України. Був директором холдингової компанії "Мирянин". Нині – співробітник страхової компанії АТ "УПСК". Полковник міліції.

Ліквідатор аварії на ЧАЕС I категорії.

КОСТЕНКО Володимир Іванович – 60-річчя. Народився 6 березня 1951 року в місті Козелець. Ведучий інформаційних програм, автор-ведучий суботньої програми "Обрії" першого каналу Національної радіокомпанії України.

Член Національної спілки журналістів України. Публіцист-чорнобильець.

Лауреат спеціальної премії НСЖУ "За журналістське розслідування", золотої медалі "Незалежність".

ФІЛІПЕНКО Ольга Григорівна – 60-річчя. Народилася 5 березня 1951 року в селі Жуківка Куликівського району. Працює викладачем історії України в Київському геологорозвідувальному технікумі.

АНДРІЙЧУК Валентина Михайлівна – 60-річчя. Народилася 6 березня 1951 року в селі Бігач Менського району. Працювала провідним спеціалістом управління бухгалтерського обліку та фінансового забезпечення Рахункової палати України. Нині – на пенсії.

ШМАРКАТЮК (ЦИГАНOK) Ольга Іванівна – 60-річчя. Народилася 8 березня 1951 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Охоронник ЗАТ "ЕСМА".

ЗАБУГА Микола Петрович – 60-річчя. Народився 13 березня 1951 року в місті Бахмач. Працював ректором відродженої Київської духовної академії і семінарії УПЦ. Нині – почесний настоятель Свято-Георгіївського храму м. Києва. Доцент, професор богослов'я, дійсний член-кореспондент Міжнародної кадрової Академії при ЮНЕСКО, митрофорний протоієрей.

Нагороджений орденом Червоної Зірки. Має церковні вищі відзнаки (15 орденів) – ордени Святого князя Володимира, Різдва Христового II ступеня, Святого Нестора-літописця та інші, а також відзнаку Президента України – орден "За мужність" III ступеня.

Здійснює велику церковно-просвітницьку роботу, займається виданням духовної Лаврської спадщини українською мовою.

МЕЛЬНИК Людмила Андріївна – 60-річчя. Народилася 14 березня 1951 року в місті Остер Козелецького району. Заступник начальника відділу обліку Державного ощадного банку України. Нині – на пенсії.

ТИМОШЕНКО Ніна Василівна – 60-річчя. Народилася 26 березня 1951 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Працює викладачем англійської мови у фінансовому ліцеї.

МОЗГОВА Валентина Петрівна – 55-річчя. Народилася 11 березня 1956 року в селі Черемушки Чистозерського району Новосибірської області (проживала у Варвинському районі). Завідує бібліотекою гуманітарного ліцею Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

Автор публікацій про діяльність бібліотек ліцеїв XIX – XX століть. Надає значну допомогу бібліотекам Варвинського району (передає бібліографічні покажчики, посібники).

БІБІК Марія Михайлівна – 55-річчя. Народилася 28 березня 1956 року в селі Верховісся Корюківського району. Працює робітницею ЖЕК-607.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім нев'янучого здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Р а д и л и с я

У конференц-залі Міжнародного виставкового центру своє чергове зібрання провів Сосницький осередок.

Ще до його початку земляки мали можливість ознайомитися з друкованою інформацією про роботу осередку в 2010 році та з проектом плану роботи на поточний рік, а тому в своєму виступі заступник голови земляцтва та керівник осередку Олексій Орехович більше уваги приділив проблемним питанням, які найбільше турбували присутніх. І не тільки власне столичним, а ще й тим, що існують на малій батьківщині.

Наприклад, детально обговорили питання стосовно присвоєння імені Марка Полторацького Сосницькій музичній школі, 45-річчя якої виповнюється 1 вересня, а також визначилися щодо виготовлення відповідної пам'ятної дошки з цієї нагоди.

Ганна Скрипка повідомила про готовність збірки її віршів до видання, а присутні погодилися взяти участь в організаційній і фінансовій підтримці.

Анатолій Тарасенко висловив побажання щодо зменшення розміру одного матеріалу в земляцькій газеті до максимум однієї сторінки, щоб в номері можна було висвітлити більше подій. Він також вважає, що членові земляцтва має бути соромно, якщо він не є передплатником газети "Отчий поріг".

В'ячеслав Булієнко, за участю якого Авдіївська дільнична лікарня укомплектована новим стоматологічним обладнанням, висловив свою стурбованість за подальшу долю цього сільського медичного закладу, що обслуговує п'ять найбільш віддалених від райцентру сіл, адже в одному з них, в селі Хлоп'яники, проживає його старенька матуся та багато родичів.

82-х річний сосничанин Іван Кос'яненко забив тривогу з приводу затяжної реконструкції Свято-Покровського храму в Сосниці. Дерев'яна споруда церкви неодноразово ремонтувалася та перебудовувалася. В 1847 році була проведена кардинальна реконструкція. Минулого року розпочали чергову реконструкцію, а всі, кому не байдуже благородне починання, можуть перерахувати кошти для реконструкції храму на розрахунковий рахунок місцевої релігійної громади УПЦ.

Петро Пархоменко запропонував не тільки здійснювати щорічні поїздки земляків у рідні села для вшанування померлих земляків, а ще й допомогти сільським громадам організованіше доглядати за сільськими кладовищами, розробити типові, оригінальні огорожі для них.

Він також оголосив, що немов на виконання побажань висловлених в матеріалі Олексія Ореховича "Ще раз про Довженка", який розміщено в газеті "Отчий поріг" за січень поточного року, з 4 по 11 лютого в столичному кінотеатрі "Київ" відбудеться Тиждень кіно Олександра Довженка – ретроспективний показ відреставрованих фільмів режисера. Всі присутні погодилися з тим, що й надалі треба працювати над питанням вшанування пам'яті великого сина України, як того він заслужив.

Не забули земляки на зібранні вшанувати пам'ять трьох членів осередку – Раїси Жидок, Олександра Чигира та Олександра Тимченка, які відійшли у вічність минулого року.

Галина ОРЕХОВИЧ

Чернігівський осередок один з найчисельніших у земляцтві. Його доробок у загальну земляцьку справу також вагомий, а тому на цьогорічному зібранні з приводу підведення підсумків за минулий рік і складання плану дій на поточний було про що говорити.

Звітували чернігівці Миколи Компанця

На зібранні з обласного центру завітали начальник управління освіти Чернігівської міської ради Володимир Купріяненко, заступник голови Чернігівської районної ради Сергій Куйбіда, керівник апарату Чернігівської районної державної адміністрації Віктор Бешун.

У традиційній доповіді Миколи Компанця був зроблений аналіз діяльності осередку за минулий рік по кожному пункту плану. В числі основних дійових виконавців планових заходів він назвав Анатолія Ковалю, Віктора Носача, Володимира Бандурка, Володимира Герашенка, Ігоря Гриба, Людмилу Соловійову, Людмилу Тушинську, Миколу Дольника, Олександра Феніковського, Олексія Єршова, Юрія Кугаткіна та інших.

Співповідь заступника керівника осередку Анатолія Ковалю стосувалася діяльності столичного земляцтва в Чернігові та Чернігівському районі щодо допомоги органам влади, громадським об'єднанням, населенню у виконанні планів соціально-економічного та культурного розвитку рідного краю.

Гості з Чернігова подякували чернігівським киянам за синівську турботу про рідний край, а учасники зібрання подякували їм за плідну співпрацю з земляцтвом.

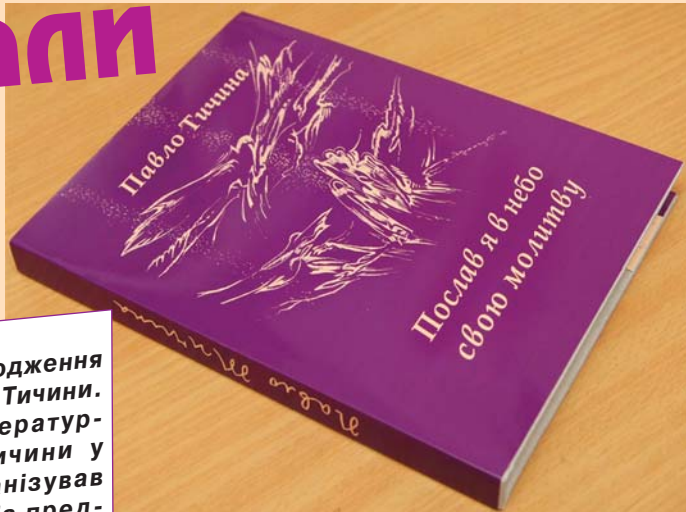
При складанні плану на поточний рік не обійшли стороною питання подальшого розвитку кредитної спілки "Отчий поріг".

В зібранні, крім автора цих рядків, також взяли участь члени Ради земляцтва Іван Майдан і Василь Тройна.

Олексій ОРЕХОВИЧ

Вшановували генія слова

27 січня минуло 120 років від дня народження генія українського слова Павла Григоровича Тичини. Аби відзначити цю дату достойно, літературно-меморіальний музей-квартира П.Г.Тичини у м. Києві (директор Т.В.Сосновська) організував ряд заходів, активну участь в яких поруч із представниками свідомої національної громадськості, членами родини поета, шанувальниками його творчості взяли й члени Чернігівського земляцтва у м. Києві на чолі з виконавчим директором Т.А.Літошко.

ПОБАЧИЛА СВІТ НОВА АУДІОКНИГА

У Київському будинку вчителя відбулася презентація аудіокниги поезій Павла Тичини під назвою "Сила і ніжність болю". У віршах, які увійшли до даного видання, відбита історія неймовірної життєвої сили автора й водночас ніжність глибокого болю.

Виконавець творів – народний артист України Олександр Биструшкін. Передмову написав і озвучив Герой України Іван Драч. Музичні композиції Бориса Лятошинського вдало підібрав до поезій професіонал своєї справи, режисер Олег Ступка. Вони, а також академік Національної академії наук, директор інституту ім. Т.Г.Шевченка НАН України Микола Жулинський, відомий український композитор Віталій Губа, численна делегація нашого земляцтва взяли участь у даному заході.

Вела презентацію заслужений працівник культури Тетяна Сосновська, яка також представила учасникам зібрання виготовлений напередодні перекидний календар з фотографіями та поетичними творами П.Г. Тичини.

ТИЧИНА НА МОНЕТИ

Згідно з наказом Національного банку України, було введено в обіг срібну ювілейну монету вагою 15,5 грамів

номиналом 5 грн. На ній – за робочим столом сповнений мрій і творчих планів Павло Тичина. Зворотна сторона монети прикрашена поетичними рядками автора та гордими мальвами, що символізують українські талант й красу.

Одним із ініціаторів видання монети є літературно-меморіальний музей-квартира П.Г. Тичини у м. Києві.

ПОДАРУНОК ПОЕТАМ БОБРОВИЧЧИНИ

У приміщенні Національної спілки письменників України було презентовано книгу "Як хочеш бути поетом...". До неї увійшли прозові й поетичні твори учасників та переможців літературно-мистецького конкурсу "Добрідень тобі, Україно моя!", десятиріччя від часу заснування якого співпало з відзначенням 120-ї річниці від дня народження П.Г.Тичини.

Недаремно датою презентації було обрано Тетянин день, адже над випуском книги працювало саме три Тетяни – Сосновська, Літошко та Череп.

Серед авторів, чії твори увійшли до даного видання, Галина Мелашенко, Олександр Росинський, Світлана Капертеха, Валентина Майстро, Ольга Роляк, Ірина Ющенко, Світлана Скрипка, Маріте Даценко, Віталій Чуб, Олена Сенік, Володимир Путятя, Володимир Хряпа, Людмила Ткаліч, Петро Мацак, Таміла Нагорна.

Майже всі вони приїхали до Києва, аби стати учасниками незабутнього торжества. Із талановитими представниками бобровицького краю спілкувалися відомі письменники та поети – Іван Драч, Олексій Довгий, Ніна Гнатюк, Сергій Гальченко, Михайло Василенко, Ярослав Черногуз, Микола Сом. Ну і, звичайно ж, Дмитро Головка, Василь Костюк, Іван Марченко, які з року в рік у товаристві з іншими земляками займаються

РОДИННЕ ВОГНИЩЕ
Родинне вогнище Тичин,
Ця добра піч – прихисток долі.
Край шляху стомлені тополі,
Січневих заметілей клин.
І слова музика п'янка,
Що обвіває душу хмелем.
А над поетом-менестрелем –
Простерта Господа рука.
У колі земляків – сільчан
Навічно молодий, тривожний,
Шлях у поезію неложний
Проліг через оцей майдан.
І небо пісківське святе
Над ним свої схиляє шати.
А ми прямуємо до хати,
Бо геніальне – все просте.

Галина МЕЛАЩЕНКО,
м. Бобровиця

організаційними питаннями конкурсу та є незмінними членами журі.

Прикро, що, окрім місцевого ТРК "Обрій" (директор Григорій Войток), поради за своїх талановитих людей з району ніхто на презентацію не приїхав.

НА БАТЬКІВЩИНІ ПОЕТА ЗУСТРІЧАЛИ ГОСТЕЙ

27 січня, а саме в день ювілейної дати, радо зустрічали гостей на тичинівській землі вчителі та учні Пісківської школи, яка носить славне поетове ім'я. Тут проходила Всеукраїнська науково-практична освітня конференція, присвячена творчості П.Г.Тичини. Організували її Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (директор В.М.Тандура) та Київський літературно-меморіальний музей-квартира П.Г.Тичини у м. Києві (Т.В.Сосновська).

Педагогічний та учнівський колективи на чолі з директором В.М.Хоменко зробили все, аби цей день надовго запам'ятався гостям з Умані, Києва, Полтави, Чернігова. Особливо вдало звучала літературно-музична композиція, яка підтвердила, що тут постійно дбають про те, аби творчість великого земляка жила у віках.

Після майстер-класів, проведених філологами Л.М.Крамаренко та С.Р.Молочко, учасники знову зібралися в актовій залі.

Цю частину свята провела начальниця відділу освіти Бобровицької РДА Л.В.Любенко. Присутніми на ній були в.о. голови районної державної адміністрації І.А.Захарченко, голова районної ради О.Д.Шапченко, виконавчий директор Чернігівського земляцтва Т.А.Літошко, голова Бобровицького осередку земляцтва А.М.Пінчук зі своїм заступником Н.С.Голотою, директор Київського літературно-меморіального музею-квартири ім. П.Г.Тичини Т.В.Сосновська, заслужений художник України, лауреат Національної премії ім. Т.Г.Шевченка В.О.Франчук та інші.

Справжньою несподіванкою для всіх став приїзд до школи двох народних депутатів України: М.В.Томенка, заступника Голови Верховної Ради України, голови фонду "Рідна країна", та В.О. Дубеля, до речі, уродженця Прилуччини. Вони презентували вчителям та учням музичний центр і мультимедійний діапроектор, що разом з багатьма іншими подарунками ще довго нагадуватимуть про чудове ювілейне дійство.

Того дня всі учасники конференції відвідали місцевий

історико-краєзнавчий музей ім. П.Г.Тичини, покладали живі квіти до пам'ятника поету та на могили його батьків.

Вагому допомогу у проведенні конференції освітянам надав ТОВ "Земля і воля", керує яким Герой України Леонід Яковишин.

ПРЕЗЕНТОВАНО КНИГУ ПОЕЗІЙ

У літературно-меморіальному музеї-квартирі П.Г.Тичини у м. Києві було презентовано книгу віршів поета під назвою "Послав я в небо свою молитву", яку видано за кошти членів тичинівської родини: Наталії та Едуарда Місевр, Костянтина Сосновського, Володимира та Дмитра Тичин. Саме ці люди свого часу сприяли відкриттю у Пісківській школі картинної галереї.

Дане видання, яке вміщує понад 100 прекрасних поезій, ілюстроване графічними малюнками заслуженого художника України Валерія Франчука. Передмову до книги написав Герой України, голова Українського фонду культури поет Борис Олійник.

Участь у презентації взяло багато відомих людей, талановитих особистостей.

Того дня у музеї відбулася ще одна презентація.

Всі, хто завітав сюди, змогли побачити унікальну виставку рукописів, фотографій та документів Павла Григоровича Тичини з центрального державного музею-архіву літератури і мистецтва України.

ЩЕ ОДНА ПОСВЯТА

У літературно-меморіальному музеї-квартирі П.Г.Тичини у м. Києві відбулася ще одна посвята з нагоди 120-ї річниці від дня народження поета. Тут було презентовано документальний фільм режисера, лауреата Національної премії України ім. Т.Г.Шевченка О.Бійми "Посвята Павлові Тичині".

Разом з чисельними прихильниками тичинівського слова його переглянули та поділилися з приводу побаченого думками голова державного комітету телебачення та радіомовлення України Ю.О.Плаксюк, заступник директора Укртелефільму М.В.Петренко, заступник міністра культури України В.М.Лісничка, а також Іван Драч, Микола Жулинський, Сергій Гальченко та інші.

Живий голос Павла Тичини, який було використано у фільмі, нікого не залишив байдужим. Він жив з людьми і для людей. Він був неповторним і талановитим. Він завжди залишиться в пам'яті українського народу.

Тетяна ЧЕРЕП

І серце

Відколи себе пам'ятає, Сергій мріяв стати військовиком. Так-так, саме вишколеним офіцером, на якому однострій доладно підігнаний і в очах завжди щось орлине горить, ніби кличе до різних подвигів. І це просто дивно, бо нікого ж у роду Ковтунів не було, щоб дослужувався до золотих погонів. Хіба що в якомусь давньому коліні роду хтось та був знатним козаком, бо більша частина мешканців Покошичів не тутешні за походженням: коли войовнича німкеня Катерина II зруйнувала Запорізьку Січ, потяглися втілілі козаки-нетяги в різні сторони. Були серед них і Ковтуни. Рушили зі степів холостяками, а по дорозі й жінками пообростали, уже сімейними зупинилися над зачарованою Десною та й пустили коріння в польську землю, яку перед тим обживало не одне покоління людей. Узяти хоча б село Мізин, де жив перших три роки Сергій. Хто у цивілізованому світі не знає нині про тисячолітню Мізинську культуру, розкопи якої склали основу місцевого краєзнавчого музею, а описи склали не один науковий том. І все-таки Сергій ніколи не думав стати археологом – тільки військовиком із козацькою виправкою.

не казенне

Не міг він похвалитися й впливом дідів своїх по обох лініях. Дід Петро мав неабиякий авторитет серед земляків – пройшовши війну, головував у колгоспах Іванівки, Понорниці, Покошичів, служив і головою сільрада у придеснянських селах. Зате ота громадська активність відчутно впливала на формування характеру допитливого сільського хлопчини. А от із біографії другого діда, Миколи, хоч він теж пройшов фронтними дорогами, дещо в їхньому роду замовчувалося до пори, до часу. Це той факт, що мусив сільський конюх відсидіти в рідній неволі п'ять років тільки за те, що в голодному 33-му приніс додому якусь пригорщу вівса з колгоспної конюшні, аби діти не попухли.

Не мав із кого брати приклад Сергій і в найближчому оточенні. Батько, Іван Петрович, та мати, Олександра Миколаївна, були справжні сільські трудяги, яким за клопотами, мабуть, не було коли і в небо глянути – робота в колгоспі, на городі, різна домашня живність. А ще ж і дітей четверко – Сергій старший, за ним Віктор, Тамара, Наталка. Усіх треба було поставити на ноги, а це за будь-яких часів нелегко зробити. Тут уже найбільша роль матері – саме вона виховала в дітях терпимість, витримку, силу волі й порядність. Вони, всі четверо, хоч і розлетілися нині в різні краї – Віктор у Харкові осів, дівчата в Борисполі – тягнуть повсякчас до ще живої матері в Покошичі з допомогою. Не раз кликали її до себе, а Олександра Миколаївна, як те дерево старе, не зрушить із насидженого місця. Любий їй рідний край, добрі сусіди й родичі, от і не полишає насиджене родове гніздо. Та й спробуй угнатися за кимось із дітей.

Ось хоча б Сергій. Наділений неабиякими здібностями, відмінно закінчив середню школу в Покошичах. Не цурався й громадської роботи – ще з восьмого класу очолював шкільну комсомольську організацію. Сказати б, був на видноті, бо вже тоді здобув навик роботи з людьми. Коли ж дістав атестат зрілості, опинився перед кількома спокусами: батько бачив його агрономом у рідному селі, вчителі – щоб поступав до педвузу, комсомольці тягли на роботу в Чернігівський обком, мовляв, будеш працювати і вчитися заочно де захочеш. Та знову та дитяча мрія про армійське життя, яка не відпускала, вбила позірною красою і незаними труднощами буднів. Армія середини 70-х років минулого століття користувалася авторитетом серед юнаків, тоді не треба було військомівцям із міліцейськими нарядами шарити по горищах та схронах у пошуках відказників од служби, як нині, тоді наймиршавіша сільська дівчина дивилася б із презирством на сусіда, якого вибракували медики й не пустили до армії. А що вже казати про молодих офіцерів, від вигляду яких умлівало кожне село.

Так і став Сергій Ковтун курсантом Київського загальнокомандного військового училища в 1974 році. І відтоді почалося, сказати б, шліфування командирського характеру. Цей процес ніколи не був простим і легким, надто ж у їхньому загальнокомандному, де мусиш уміти робити все – знати військову техніку, принципи виховання солдата, не забути стратегію й тактику бойового життя. Словом, захищати мирне життя країни за будь-яких умов. І він з честю закінчив знаний військовий заклад. А там почалася служба довжиною в десятки років. Сказати, що промайнула вона блискавично й малопомітно – не сказати нічого. Як і в кожного офіцера, були на його службовому шляху й малопомітні, й небували за напругою періоди. Звання полковника в 36 років за красиві очі не дають. Його треба заслужити не козирянням на учбовому плацу, не прислужуванням генералам, а чимось іншим, значнішим. Як було і в Сергія Ковтуна...

Серед найпам'ятніших місць служби був учбовий полк неподалік від Душанбе. Молодий офіцер готував у своїй роті водіїв-механіків, артилеристів, які через деякий час опинялися в Афганістані. Уже ніхто ніколи не скаже йому, скільком солдатам врятували життя його практичні настанови, але що він прагнув підготувати воїнів на совість, факт. Адже від того залежало просування по службі, і через деякий час талановитий офіцер-вихователь став начальником штабу батальйону. І тоді, в 1984 році, капітана Ковтуна серед групи інших офіцерів було викликано в Генштаб. Розмова була короткою: збирайся в невідому Ефіопію допомагати друзям СРСР у війні з Еритрією. А чому б не послати командира в той же недалекий Афганістан, де тривала така ж безглузда війна? Ні, сиди тепер і вивчай карту невідомої Африки, бо тебе ніхто не питав про бажання. Як не питали й інших колег.

І ось уже чужий далекий континент, розірваний на сфери

впливу. Ефіопам "протягнули руку дружби" комуністи, сусідам-еритрійцям американці та їх союзники. Ім же, військовим радникам з обох сторін, випало натаскувати ненавчених сучасній війні африканців, виконуючи політичні забаганки. Звичайна ратна робота, яку здатні виконувати лише люди з міцним характером. Ще коли Сергій Іванович був в учбовому центрі, куди не йшло, принаймні, кулі над головою не свистіли. А коли згодом став радником тамтешнього комбрига й опинився на північному фронті, відчув запах пороку. Добре, що саме тоді працював радником командуючого фронтом генерал М.Є. Забіло, людина просто легендарна. Досить сказати, що за його голову давали 10 тисяч доларів, на той час фантастичну суму, бо коли згодом йому на зміну прибув інший наш генерал, то супротивники не давали за нього ні цента.

А взагалі спокус для радянських воєнспеців було чимало – можна було запросто продатися американцям чи німцям і мати солідні гроші, а ніхто з наших офіцерів не пішов шляхом зради, заслуживши повагу й високу довіру в Москві. А як нелегко було міняти психологію в чужій незрозумілій стороні! Чи можна було почуватися комфортно, коли вас троє–п'ятеро співвітчизників, а довкола тисячне море африканців? А хіба не боліло серце, коли почався страшний голод і обабіч доріг лежали тисячі трупів? Тут самим доводилося добувати кожен пайку хліба, бо грошове забезпечення – це ще не харчі. Доводилося охороняти й склади. Словом, два роки перебування в жаркій Африці були для С.Ковтуна як страшний сон, і коли повернувся додому, довго не міг відігнати від себе ефемерні відіння.

Зате яким святом були наступні чотири роки навчання у Варшавській військовій академії! Чарівне європейське місто, по сусідству рідна Україна. І хоча політичні події в Європі розвивалися стрімко, розвалюючи старі закони диктату СРСР, хоча на очах у всіх розвалювався Варшавський договір і вітри свободи все стрімкіше гуляли над Польщею, вісім відбірних офіцерів встигли закінчити навчання практично останніми, а С.Ковтун отримав золоту медаль і призначення ще в одну, уже "домашню" гарячу точку – в Нагірній Карабах.

Людям старшого віку ще й досі згадуються бойові повідомлення 20-річної давності з того гірського роздоріжжя, де схрестилися інтереси двох сусідніх держав, які раптом стали незалежними й заходилися відновлювати історичні рубежі. Сергій Ковтун командував спершу окремою маневровою групою прикриття державного кордону біля Джелалабаду, готовий підтримати прикордонників вогнем танків та артилерії. Згодом був переведений до Степанакерту на посаду заступника командира – начальника штабу мотострілецького полку з таким рідним бойовим титулом – Чернігівський. А через деякий час він, уже його командир, мусив розформувати військову частину, яка стільки зусиль утратила на те, щоб не дійшло до великої війни між азербайджанцями та вірменами. Отак у 1992 році довелося Сергію Івановичу опини-

тися перед вибором подальшого шляху. Радянська імперія практично розвалилася, та на бойових офіцерів уже полювали військові чиновники нової Росії, пропонуючи різні вигідні посади й високі звання. Саме тоді його так гостро потягнуло в рідну Україну, що теж святкувала державну незалежність, що вибрався досить швидко із Гянджі та й опинився в Києві, сповнений бажаннями віддати весь досвід розбудові української армії.

Вивчивши його багатюще досвід, йому запропонували службу в управлінні зовнішніх зв'язків Міноборони. Що ж, здається, в полковника Ковтуна з'явилася можливість внести і свій посильний вклад у налаштування військової дипломатії – прийом поважних іноземних делегацій, робота з військовими аташе посольств, дипломатичні хитросплетіння. Та минав рік за роком, а сподіваної розбудови сучасної, саме української армії так і не було. Безконечні зміни керівництва військового відомства, відсутність чіткої системи модернізації збройних сил, корупція і звичайне масове розкрадання майна – все це боляче деформувало його душу. І нарешті, ледве дочекавшись строку вислуги, Сергій Іванович подав рапорт про звільнення.

Як правило, відставні офіцери залишаються поза активним суспільним життям у силу армійської специфіки. І добре, що поруч знову опинився молодший брат Віктор, уже визначний художник, викладач. Саме під його впливом та під час зустрічей із іншими митцями Сергій Іванович замислив віддатися пропаганді української культури. Відтак він почав організовувати виставки живопису в Україні. А що значать для Чернігівщини уже традиційні пленери молодих художників на Коропщині! З одного боку це пробудження інтересу тих же харківських студентів до чарівного Полісся, відбиття придеснянських краєвидів на художніх полотнах, з іншого – пошуки талановитих дітей серед земляків. І добре, що в цій справі він завжди має підтримку в нашому земляцтві, зокрема, в його районному відділенні, яким керує справжній патріот Чернігівщини Анатолій Карацюба. На думку самого Сергія Ковтуна, земляцтво – унікальне явище, можливість віддячити малій батьківщині за те, що дала путівку в життя. От тільки завжди треба думати не про те, що тобі дасть земляцтво, а що ти сам йому даси.

Здається, Сергію Івановичу пощастило і в подружньому житті – адже дружина Світлана Петрівна, хоч і корінна киянка, хоч і за освітою інженер-електронік, має душу чутливу до всього прекрасного, а це значить – і до чарівної Коропщини, яка вигоїдала колись на своїх мозолястих долонях і таких синів, як брати Ковтуни. І не дарма лідер коропчан Анатолій Миколайович Карацюба так каже про свого бойового заступника:

– Із Сергієм Ковтуном завжди надійно. Він живе рідним краєм, він прагне зробити його ще красивішим і заможнішим.

Як живеться вам,

Ця набута риса залишилася складовою мого характеру і нині. Щось подібне довелося пережити і нещодавно, коли ми з земляком, також чернігівчанином з Новгород-Сіверська і також "афганцем" Петром Катіманом, отримали від бойового побратима Михайла Степнадзе запрошення відвідати його рідну сонячну Грузію.

←1 чернігівські грузини?

Тбілісі вітав нас теплом і... Незважаючи на пізню ніч, першою нам стрілася літня грузинка, яка ламаною українською мовою почала просити милостину: "Хлопці, подайте... Дайте хоч гривні, вони вам тут не знадобляться". До нашого місця базування було ще довгих 140 кілометрів, і ми милувалися нічним містом. Перше, що нас вразило – це будівля Міністерства внутрішніх справ. Воно було як акваріум – все із скла. Тільки замість риб там сновигали поліцейські. Просвічувався кожен відділ поліції. Робота усіх чергових була на виду. По дорозі нам часто зустрічалися автопатрулі із увімкненими мигалками. А наш водій Отарій із задоволенням і гордістю розповідав, як нині змінилася Грузія. Зникають кримінальні злочини, люди перестали боятися за своє майно і ходити нічними вулицями. Поліцейські мають пристойну зарплату і великі права, якими вони не зловживають. Ми не бачили жодного водія, котрий би їхав, не пристебнувшись паском безпеки. Швидкість руху дозволена до 120 кілометрів на годину. Але, як на наш погляд, є й один нонсенс – пішохід, навіть на переході, мусить пропускати автомобіль.

Зупинились ми в дуже мальовничому місці – гірському селищі Садгері, яке розмістилось на висоті 1020 метрів над рівнем моря. Знизу під селищем знаходиться курорт Боржомі, розташований на висоті 810 метрів над рівнем моря. Недалеко від селища знаходиться "ближня пустиня" Саровського монастиря, де з 1825 року до дня своєї смерті в 1833 році приймав паломників та страждущих Серафим Саровський. В цих місцях йому бачилася Божа Матір, інколи біля його дверей збиралося до 3000 людей. Серафим прозирив їх минуле та майбутнє, знав їх імена, хоча бачив їх вперше. У цьому селищі знаходиться

один із найдревніших монастирів Грузії Святого Георгія, настоятельниця якого, вислухавши мету нашого приїзду, благословила нас на пошуки земляків.

Вийшовши зранку на вулицю, ми зразу зустрічаємо першого "грузина-українця" на прізвище Панченко та ім'я Важа. Його предки були родом із Полтавщини. Із розмов ми дізналися, що у цьому селищі та округі багато вихідців із Полтавського краю і мають українські прізвища – Устименко, Чубко, Шевченко. Вихідці ж із Чернігівщини проживають в селищах Цагвері та Ацкурі.

Наступного дня наша дорога пролягла до гірськолижного курорту Бакуріані. Описати красу природи, яку бачили по дорозі, просто неможливо, а у поєднанні із відремонтованими дорогами, які не відволікають від красивих краєвидів, відчуття подвоюється. І ось Бакуріані. В часі СРСР кожен вважав за честь побувати в цих курортних місцях. Нині це місце відпочинку в основному грузинів, за винятком вірмен та азербайджанців, країни яких межують із Грузією. І знову нас зустрічають "грузино-українці", предки яких переїхали сюди в минулому із України. Це Нукзар Мартиненко (Полтава), Олександр Мілько (Харків). Фото на згадку, вручення сувенірів, обмін запрошеннями і ми ідемо далі оглядати

Бакуріані. Перед нами одна із найкрасивіших вершин Грузії – гора Кохта (2200 м над рівнем моря) та однойменний перевал висотою 2800, що висить над нею. Ми й не думали, який сюрприз може нас чекати на висоті 2700 м. А це мила нашому серцю українська мова із чернігівським акцентом. Чого не чекали тут, то це тільки цього. Після обміну вітаннями дізнаємося, що перед нами група працівників українського посольства в Грузії на чолі із другим секретарем Посольства України з питань культури та гуманітарних питань Катериною Василівною Ткаченко, батьки якої походять із нашого славного міста Чернігова, а нині проживають у Києві. Катерина Василівна підказала нам, де шукати сліди вихідців із Чернігівщини та запропонувала організувати зустріч з учнями і вчителями української школи міста Тбілісі, серед яких є і наші земляки. Подякувавши та прийнявши запрошення на зустріч у Тбілісі, передавши інформаційні матеріали, ми розпрощались.

За рекомендацією нашої землячки наступного дня ми прибули в місто Боржомі, щоб вкленитися козацькому хресту, встановленому чернігівським і полтавським козакам, які в 1883–1884 рр. були переселені до Грузії з України. Тут же в Боржомі побували в парку, де встановлено камінь в честь українсько-грузинської дружби та обрамлений державними прапорами Грузії та України.

Далі на нас чекала захоплююча поїздка у місцевість під назвою Вардзія, де знаходиться знамените на весь світ печерне місто, побудоване царіцею Тамарою. Це місто є одним із чудес світу. Але найголовніше, що по дорозі у нас буде селище Ацкурі, місце, де проживають вихідці із Чернігівщини. Знайшли ми їх дуже швидко. На автобусній зупинці нам вказали на подвір'я. На наш стукіт вийшов молодий чоловік

і представився Олександром. Він підтвердив, що його предки були вихідцями із Чернігівщини і що живий старійшина роду вихідців його дідусь. Ми домовилися, що на зворотному шляху обов'язково повинні зустрітися, щоб уся сім'я була у зборі.

Для розповіді про печерне місто не вистачить і десяти сторінок. Це просто чудо. Але повернемося до селища Ацкурі, де на нас чекають інші несподіванки. Ось коротка розповідь про нашу зустріч. Зустріли нас три покоління Мартиненків – Олександр Христофорович, Роман Олександрович та Олександр Романович. Роман Олександрович розповів нам історію свого роду. В 1844 році виходець із села Мартинівка, що поблизу Чернігова, відслуживши 25 років у війську, звернувся до тодішнього губернатора краю, до якого входила Грузія, графа Воронцова з проханням надати земельний наділ та дозволити перевезти сім'ю. Наділ був наданий, і Мойсей (так звали нашого земляка) Мартиненко перевіз до Грузії, а саме до селища Торі (район Бакуріані), свою дружину Євдокію та шістьох синів. Спочатку він працював лісником, але наділ був на скелі, і вони були змушені переїхати жити спочатку в селище Цагвері, а потім Ацкурі. Всі хлопці одружились на грузинках, заклавши традицію, яка зберігається і сьогодні. Синів звали Кирило, Тарас, Михайло, Микола, Іван, Афанасій. Наші співрозмовники ведуть свій рід від Тараса Мойсейовича. Олександр Христофорович є серед Мартиненків старійши-

ною Він ніколи у житті не хворів, працював вчителем та директором школи, а потім організував одну із найбільших у Грузії пасік, де й зараз не пасе задніх.

На гостинному столі, як і у кожного українця, було сало і самогон. Тільки замість чорного хліба лежав лаваш. На жаль, українська мова у повному обсязі у цих сім'ях не збереглась, але вони живуть дружно і бережуть закладені традиції. Якщо у 1945 році тільки в Ацкурі було 26 дворів Мартиненків, то на сьогодні в селищі нараховується 87. Нас довго не хотіла відпускати ця чудова грузинсько-українська сім'я. Але на все є свій час. Тож, обмінявшись телефонами та подарунками, ми домовилися, що спробуємо допомогти довідатися про їх український родовід та місце народження пращурів. Та на цьому зустріч із вихідцями із Чернігівщини не закінчилась. Катерина Ткаченко дотримала

свого слова і організувала зустріч із вчителями першої української школи ім. М.Грушевського в м. Тбілісі. Це унікальний заклад. Єдина в Грузії та на теренах СНД державна українська школа. Зустріч із учительським колективом пройшла по-домашньому. Після обміну подарунками та оглядової екскурсії школою ми були запрошені до спілкування за келихом грузинського вина та шматочком українського сала із часником та чорним хлібом. У вік Інтернету інформація не є такою новиною. Але українські жінки хотіли почути, як там, на їхній рідній Україні. Запитання, відповіді, знову запитання, а потім зазвучала мелодійна українська пісня. Коротко про людей, які нас зустрічали. Це директор школи Ганна Матвеева (народилась у Києві, в Грузії з 1999 р.) учитель української мови та літератури, завуч школи Катерина Цулая (Смаглій) (народилась у с.Мошни Черкаської обл.,

в Грузії з 1960 р.), Оксана Белявцева (народилась у Донецьку, в Грузії з 1991 р.), учитель української мови та літератури, Валентина Гаприндашвілі (Лятошинська) (народилась в с.Сахни Житомирської області), учитель історії, Олена Манхашвілі (Гаркавенко) (народилась в с.Крехаїв Козелецького району

Чернігівської області, в Грузії з 1985 р.), учитель української мови та літератури Катерина Данелія (з 1993 по 2000 рр. проживала у Чернігові і навчалась у Чернігівському педуніверситеті), учитель історії.

Це люди-ентузіасти, які свідомо взяли за справу створення української школи, розбудови українства в Грузії. Навчання в школі безкоштовне. Дітей довозять до школи і розвозять після уроків у мікроавтобусі в різні райони міста Тбілісі. На сьогодні у школі навчається біля 200 учнів. У нас склалося враження, що українці, доля яких закинула до Грузії, є люди похилого віку. Але вони зберегли рідну мову, мистецтво вишивки, традиції родинного побуту, народної пісенної творчості, а їхні діти, на жаль, мало-помалу забувають це все. Тому цей заклад допомагає всім, хто прагне не забувати рідну мову, знати історію України. І цікавий факт: Грузія виховувала українського президента Михайла Грушевського, який навчався у Тифліській класичній гімназії (1880–1886 рр.), а Україна – грузинського президента Михайла Саакашвілі (навчався в КІМВ).

І знову нам тяжко було розпрощатися, і якщо б не далека дорога до рідної України, то ця б зустріч продовжилась надовго.

P.S. Хочу сказати велике спасибі людям, які допомогли у нашому маленькому дослідженні. Це Катерині Ткаченко, працівнику Посольства України в Грузії, Арчілу Мікеладзе, меру м. Боржомі, Ганні Матвеевій, директору української школи у м.Тбілісі, і просто гарним людям Отару Рєвазовичу Іобашвілі, Михайлу Біжановичу, Біжану Михайловичу та Мзія Миколаївні Степнадзе.

Кого зацікавила інформація щодо адрес та телефонів зазначених у статті людей, вона знаходиться у редакції.

Сергій КУДІН,
член Коропського відділення

Місяць лютий був багатий на земляцькі заходи, присвячені дню захисника Вітчизни та дню вшанування учасників бойових дій на території інших держав. 22 річниці виводу військ з Афганістану ветеранами-афганцями було проведено наступні події: відвідали урочистий концерт у Будинку офіцерів; відкрили персональну експозицію земляка, учасника боїв в Афганістані Віктора Шульги в Українському домі; поклали корзини квітів від Чернігівського земляцтва до Всеукраїнського меморіального комплексу полеглих у Афганістані та до пам'ятника загиблим воїнам-землякам; взяли участь у громадянській панахиді в храмі воскресіння Христового жертвам афганської війни; зустрілися із бойовими друзями чернігівчанами біля реліквійної виставки "Трагедія і доблесть Афганістану" в музеї ветеранів військових конфліктів; відвідали урочистості з нагоди Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав та 22 річниці виведення військ з Афганістану; взяли участь у Всеукраїнській громадській акції "Запали свічку пам'яті" біля пам'ятника полеглим у Афганістані.

Підсумком усіх цих заходів стала товариська зустріч у Палаці спорту ветеранського осередку земляцтва за теплим святковим столом. Свято проходило у дружньому колі, де під головуванням Миколи Купченка та Сергія Кудіна зібралися ветерани Великої Вітчизняної війни і учасники бойових дій на території інших держав. Із ветеранів були присутні Віктор Зуй, Володимир Хільчевський, Юрій Півень, Микола Лойко, Микола Савченко, Микола Шелест, Володимир Будьонний, Володимир Жуковський, Тамара Устич. Афганське крило представляли Петро Катіман, Володимир Ремес, Микола Гуриченко, Василь Тройна, Володимир Шевченко, Володимир Шурхал, Віталій Федосенко, Микола Романченко, Анатолій Бобров, Олег Михнюк, Віктор Шульга. Окрім ветеранів, на збори завітало керівництво земляцтва у складі голови ради Віктора Ткаченка та його заступників Тетяни Літошко, Володимира Пушкарьова, Миколи Борща.

Відкрив урочистості Микола Купченко, який всіх поздоровив із святом та побажав міцного козацького здоров'я та довгих років життя. Нині із 64 у земляцтві залишилося всього 39 ветеранів. І зараз відділення поповнили понад тридцять воїнів-інтернаціоналістів та миротворців. Микола Купченко закликав нових членів відділення підтримати своїх попередників та залишатися вірними славної традиції.

Свій тост генерал-майор Микола Гуриченко підняв за афганське братерство, за всіх тих, хто воював, побажав всім здоров'я, а потомкам того, щоб їм ніколи не прийшлося воювати як на своїй, так і чужій території.

Далі слово було надане голові Ради Чернігівського земляцтва Вікторіві Ткаченку. Він привітав усіх зі святом, подякував першим доповідачам за їх змістовні різнополярні виступи, закликав усіх поважати один одного і ставитися з повагою до різних думок. Далі він акцентував увагу на тому, що будь-яка війна приносить надзвичайно багато горя і притомно обом сторонам. Війна ніколи не буває однозначно справедливою. Він сам був у Афганістані і бачив відношення людей до нас. Спочатку, поки наші війська дійшли до Кабулу без єдиного пострілу, їх поважали, а потім після захоплення президентського палацу все почалося. Його тост був за військове братерство, за земляків, які не повернулися з воєн.

Після голови земляків привітала виконавчий директор Тетяна Літошко і запропонувала вшанувати пам'ять хвилиною мовчання усіх наших воїнів, які воювали у різних війнах і не

І СВІЧКА ПАМ'ЯТІ ГОРІЛА...

вернулися додому. А Віктор Ткаченко нагородив почесними грамотами Чернігівського земляцтва Володимира Ремеса, Миколу Романченка та Віктора Шульгу. Після цього Сергій Кудін піднявся для відзначення почесними нагородами Української спілки ветеранів Афганістану за значний внесок у справу соціального захисту ветеранів війни і сімей загиблих, героїко-патріотичне виховання молоді. Було нагороджено товариство Чернігівське земляцтво за розвиток та підтримку ветеранського руху в Україні. Потім почесними грамотами нагородили Володимира Пушкарьова, Миколу Купченка, Василя Тройну, Віталія Федосенка та Володимира Шурхала. Окрім цього, Володимир Шурхал та Віктор Ткаченко отримали медалі "Захиснику Вітчизни". Сергій Кудін згадав, що багато вояків у тих війнах були саме українці, і зокрема вихідці із рідної Чернігівщини. Тому у цьому році планується провести автопробіг по Чернігівщині, щоб провідати матерів воїнів, могили загиблих та невідомих воїнів.

Пом'янувши загиблих воїнів, голова земляцьких ветеранів Микола Купченко надав слово ветерану Другої світової війни Володимиру Будьонному. Далі ведучий надав слово керівникові молодіжного осередку Василю Тройні.

Від ветеранів слово взяла дитина війни Тамара Устич, яка всіх привітала зі святом та заспівала пісню. Микола Лойко запропонував згадати радянського солдата. Ще виступали Віктор Зуй та Микола Шелест. Володимир Хільчевський закликав усіх до того, що в Україні вкрай необхідно починати наводити порядок. До цього його спонукало перебування поблизу Дніпра у тому місці, де він брав участь у бойових діях.

Від афганського крила Петро Катіман закликав усіх до дружніх стосунків, які колись були між нашими людьми, і підняв свій келих за матерів. Були думки присутніх про те, що багато неправдивої інформації передають по російських каналах про сусідні народи та їх життя. Цікаві роздуми про матерів та їх дітей були у земляцького бухгалтера Надії Сорокопуд, яка також привітала усіх зі святом і побажала всього найкращого. Її виступ запав усім у душу.

Микола Борщ звернувся до всіх з проханням вирішувати не державні питання, а святкувати чоловіче свято захисника Вітчизни. Головний редактор газети "Ветеран України" Володимир Жуковський закликав усіх шанувати ветеранів, не забувати, що нині українця принижують на кожному кроці. Нам не треба перед кимось плазувати, а думати про нашу державу – Україну, яке є і буде.

Наприкінці засідання розмову підсумував Віктор Ткаченко, який усім подякував за участь у дійстві. Все те, що було сказано за столом, було красиво і толерантно. Він закликав хоча б раз на місяць зустрічатися і залишатися у душі українцями.

Пам'ять народу
неубієнна

ПАМ'ЯТЬ НАРОДУ НЕУБІЄННА

Роздуми
після
презентації

щено 642 людей, Лідіце в Чехії – вбито в селищі й замордовано в концтаборі 320 людей, Хатинь у Білорусі – загинуло 149 осіб під час бою партизан із карателями. То де ж наша національна пам'ять, де повага до власної історії, бажання показати світові велич народного подвигу й трагедії? Корюківська трагедія є чи не найбільшою каральною експедицією фашистів у час II Світової війни, тим більше, що злочин стався не під час бойової сутички двох сторін. Очевидці казали, що дим і заграву від пожежі 1 та 2 березня було видно в Щорсі, Сосниці, Холмах. Карателі ж повернулися на згарище ще й 9 березня, щоб добити рідкісних уцілілих мешканців. Таке не вкладається в голову...
Ось лише одне свідчення дивом

торану. Коли переконався, що прокляті фашистські кати виїхали, зайшов до ресторану і побачив там гори вбитих людей і калюжі крові. В Олексіівці, куди я пішов відразу після цього, було те ж саме: у будинках і просто на подвір'ї лежало по 20 – 30 тіл людей. Частину будинків із трупами гітлерівці спалили першого дня. На другий день тривало те ж саме. Були випадки, коли людей живими кидали у вогонь”...

Нинішнього червня виповнюється 70 років від початку Великої Вітчизняної війни. Саме тому такими актуальними були пропозиції учасників презентації. Серед них – будівництво меморіального комплексу в Корюківці, який би об'єднав трагедію всіх 255 населених пунктів України, знищених карателями. До слова, подібний комплекс планувалося збудувати саме в Корюківці на початку 80-х років минулого століття. Але Чорнобильська трагедія стала на заваді.

Знайшла підтримку й ідея подальшого вивчення архівів НКВС, ОГПУ, КДБ,

СБУ, знайти можливості для перегляду радянських та німецьких архівів, які стосуються трагедії в Корюківці. Саме вони могли б скласти основу нового дослідження істориків про злочин фашистів та його достеменні причини. Бо хоч пам'ять народу неубієнна, але її треба постійно будити. Щоб не повторилися трагедії.

Василь УСТИМЕНКО,
керівник Корюківського
відділення земляцтва

Людина має здатність багато чого із пережитого забувати. Але є вічне, незабутнє, що живе завжди, стає пам'яттю цілого народу. Такою є і трагедія Корюківки. Про це, власне, і йшлося на презентації книги "Корюківка, 1943: злочин проти людяності", яка відбулася в приміщенні Чернігівського військово-історичного музею. Виданий цей збірник документів і фактичних матеріалів силами українського Інституту національної пам'яті, облдержадміністрації та Корюківського історичного музею. Презентували книгу заступник голови облдержадміністрації Віктор Тканко й доктор історичних наук Дмитро Никоненко, керівники Корюківської райдержадміністрації Олександр Довгаль та райради Михайло Баклажко, співробітник Інституту національної пам'яті Сергій Бутко. До них із виступами приєдналися архівник, упорядник книги Тетяна Макаренко, відомий дослідник історії Сергій Павленко, поет із Корюківки Анатолій Хоменко. Наше столичне земляцтво представляв Василь Устименко.

...Що знає світ про трагедію в Корюківці 1 березня 1943 року? Майже нічого. І це в той час, коли за два весняних дні в нашому глибинному поліському містечку фашисти вбили й спалили живцем близько 7 тисяч мирних жителів – літніх людей і дітей, чоловіків і жінок. Зрівняли із землею сотні будинків. Для порівняння згадаємо відомі у всьому світі каральні трагедії в різних країнах: Орадур у Франції – зни-

уцілілого очевидця трагедії, розміщене в книзі, священника Всеволода Нагаєва: "Приблизно о дев'ятій ранку першого березня машини з німцями почали під'їздити до контори рафінадного заводу, де я неподалік квартирував. Напередодні ми з дружиною вирішили перебраться на квартиру в Олексіівку (район містечка). І я пішов, щоб знайти підводу для перевезення речей. Коли повернувся, мене не пропустили, почали по мені стріляти. Я зайшов у дім метрів за десять від рес-

Народився він у багатодітній родині 23 грудня 1916 року в селі Макіївка Варвинського району. Був найменшим у селянській сім'ї, тож зростав під крилом братів Василя та Григорія й сестри Марії. В селі була початкова школа, а хлопчина вчився гарно, тож батьки без вагань віддали його вчитися далі в школу своєї рідної Антонівки. Атестат отримав у 1932 році й відразу ж вступив до Ніжинського педінституту. Працював учителем, а через деякий час уже був призначений директором Любешівського педагогічного технікуму на Волині. Отже, мав мій земляк небуденний хист вихователя молоді і міг досягти неабияких висот на цьому шляху.

Та на новій посаді встиг попрацювати буквально кілька місяців. У вересні 1940 року Олександра взяли до армії в гаубичний артилерійський полк. Очевидно, й там не залишилися поза увагою командування інтелект та організаційні здібності педагога з великої літери. В лютому 1941 року його було відряджено на курси політпрацівників, де він і зустрів початок війни. В ролі інструктора-пропагандиста авіаційного з'єднання довелось Олександрові Тканку вести боротьбу з ворогом. Певна річ, авіація – це не піхотинський передній край під безпосереднім вогнем ворога, але ж армія живе за складним сценарієм, де кожен виконує свою роль. Восени 1942 року частина, в якій служив мій земляк, знаходилася під Сталінградом. Ішли безперервні

бої, готувалася знаменита битва. Але і в тих умовах розроблялися складні стратегічні операції. Так, за рішенням військової Ради фронту була сформована парашутно-десантна група для проведення диверсійних акцій на аеродромах ворога. Комісаром її був призначений О.В. Тканко.

Невдовзі групу висадили у Вовчанському районі Харківської області. Мета диверсії – знищення аеродрома поблизу сіл Великий Бурлак та Білий Колодязь. У результаті операції наші десантники знищили 14 бомбардувальників та 2 винищувачі фашистів. Можна було повертатися назад у рідну частину. Та командування вирішило інакше – Олександр Тканко з десантниками залишається в тилу ворога й діє партизанськими методами боротьби до приходу частин Червоної армії. Так і почався месницький шлях нашого земляка. Перебравшись на територію Луганської області, в Новоастрханському районі група прийняла поповнення за рахунок місцевих патріотів і налічувала добру сотню месників. Загін часто маневрував, вів бої, нищив окупантів та їх прислужників. Так тривало до лютого 1943 року, коли відбулося з'єднання з регулярними армійськими частинами.

Кілька місяців попрацював Олександр Васильович у представництві Українського штабу партизанського руху на Південно-Західному фронті, а вже всередині липня очолив групу десантників у складі 9 чоловік і приземлився в Гребінківському районі Полтавської області. Невдовзі був налаштований зв'язок із партизанськими загонами імені Чапаєва та Шевченка, що діяли на території Київської області, й розпочалася бойова робота. Тільки за перші де-

сять днів вересня очолювана ним група на залізничній колії Київ – Гребінка знищила п'ять військових ешелонів.

В другій половині вересня група народних месників О. Тканка допомогла підрозділам 57-ї гвардійської танкової бригади форсувати Дніпро південніше Переяслава-Хмельницького, захопити село Григорівку та забезпечити переправу батальйону шостого танкового корпусу. Саме за цей подвиг нашому землякові й було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Та на цьому месницька діяльність Олександра Васильовича не припинилася. Знову робота в штабі партизанського руху Південно-Західного фронту. Липень 1944 року. Однієї ночі наші літаки перекидають у Закарпаття дві де-

сантні групи, які й стали основою великого партизанського з'єднання. Командував ним Олександр Тканко. Через два з половиною місяці загін налічував уже 840 бійців. Месники не відсиджувалися в лісах та горах. Так, лише з 10 липня по 20 листопада 1944 року вони знищили та взяли в полон понад тисячу ворожих солдатів та офіцерів, підірвали три ешелони, визволили з полону кілька сотень цивільних і військовиків. Так педагог за покликанням у грізний час став мужнім воїном і командиром, відстоюючи мир і незалежність рідної країни.

А по війні Олександр Васильович знову повернувся до педагогічної ро-

боти. Працював директором Чернівецького та Конотопського учительських інститутів, а з 1953 по 1979 рік керував Черкаським педінститутом, захистивши ступінь кандидата історичних наук, ставши професором. У шані й славі відійшов у засвіти 18 квітня 2006 року.

До кінця днів своїх він зберігав особливу людяність і душевне тепло. І це після таких нелюдських випробувань на фронтах і в тилу, коли людське серце може затвердіти до каменя. Його любили студенти, він завжди намагався допомогти їм, особливо сиротам. Батько Олександра Васильовича помер рано, тому вдячний син забрав матір із Макіївки й опікувався нею до кінця її днів у Черкасах. А з якою вдячністю згадують мої земляки зустрічі з видатним воїном і педагогом, коли він навідувався на малу батьківщину, щоб побродити засніженими полями чи лісами з рушницею, не стільки вполювати зайця чи лисицю, а помилуватися чарівною природою, поспілкуватися з людьми.

Справді неординарною людиною був мій земляк Олександр Васильович. Він зберіг у собі найвищі якості, закладені природою, незважаючи на те, що був обтяжений і високими посадами, і заслуженими нагородами – крім звання Героя, мав Тканко орден Жовтневої революції, два ордени Червоного прапора, Богдана Хмельницького I ступеня, Вітчизняної війни I ступеня, Трудового Червоного прапора, "Знак пошани", не кажучи вже про численні медалі.

Такі люди заслуговують на вічну народну пам'ять, яка є найвищою нагородою.

З когорти героїв

Цього літа ми будемо відзначати 70 років початку найкращої в історії людства Великої Вітчизняної війни. На жаль, у сучасному суспільстві такі дати відійшли на другий план, хоча йдеться про найсвятіше – збереження пам'яті поколінь. А ветеранів війни залишається все менше, і з ними відходить у минуле героїчна й трагічна сторінка української історії. Як і люди, що стали легендою, до яких належить і мій земляк, Герой Радянського Союзу Олександр Васильович Тканко. Тож хочеться бодай стисло нагадати читачам про цю незвичайну людину.

Підсумували зроблене

Відбулися збори Ріпкинського відділення нашого земляцтва, на яких були присутні 35 активних членів цього осередку на чолі з його незмінним головою Володимиром Коваленком. Керівництво району представляв депутат райради селищний голова Сергій Гарус та протоієрей Іван Голоботовський.

Про соціально-економічний стан району присутні проінформували Сергій Гарус. На жаль, ситуація в районі досить складна. Бюджет району затверджено з дефіцитом. Не вистачає коштів для бюджетників району, вчителів та медичного персоналу. А тому планується оптимізація численості представників цих край неохідних професій. Передбачено злиття шкіл, в яких навчається недостатня кількість учнів.

Розпочалася підготовка до весняно-польових робіт, але не в усіх господарствах вистачає коштів для придбання паливно-мастильних матеріалів, тому доведеться залучати кредити.

Про роботу осередку розповів голова Ріпкинських земляків Володимир Коваленко. Члени відділення брали участь в усіх районних заходах. Зокрема, 67-й річниці визволення району від фашистських загарбників, Дні Ріпок та святі урожаю. На згадку про ці події селищній громаді подарували книгу "Україна – віхи історії". У відкритому фестивалі традиційних слов'янських культур та бойових єдинборств "Київська Русь", а також у заходах, присвячених Дню святого Антонія у Любечі та освяченні Свято-Миколаївського храму у Ріпках. Було проведено профорієнтацію серед випускників району. Шестеро із дітей із малозабезпечених сімей було влаштовано на безкоштовне навчання у вузи. Проводилась робота по благоустрою селища ради та надана матеріальна допомога для впорядкування меморіалу.

У Ріпкинський фонд соціальної підтримки малозабезпечених сімей надано двісті одиниць різноманітного одягу. Передплачено 60 примірників газети "Отчий поріг". З них 20 примірників для шкіл та адміністрації району. Проведено збір коштів для друкування біографічного довідника "Ми – ріпкиниці".

Сергій Граб пообіцяв розмістити замовлення на виготовлення нагрудного знака "Антоній Печерський" та власним коштом виготовити їх першу партію.

Уточнено списки членів відділення та зібрано членські внески.

Наш кор.

Планували коропчани

Минулого року коропський осередок не тільки брав активну участь у всіх загально-земляцких заходах, а ще й проявив чималу ініціативу в проведенні чисельних організаційних, культурно-просвітницьких і добродійних заходів осередку.

Підсумовуючи минулорічне на черговому зібранні осередку, його керівник Анатолій Карацюба назвав тих, хто доклав найбільше зусиль щодо виконання запланованого. Серед них його заступники Сергій Ковтун та Петро Васюк, активісти Сергій Кудін, Микола Вареник, Володимир Жижжун, Микола Грицай, Василь Кобизький, Любов Брикова, Тетяна Синякова, Антоніна Гавриленко та інші.

Дух зібрання говорив про те, що й в поточному році осередок буде лідувати в земляцтві за добрими справами.

Наприклад, Любов Брикова, учитель скандинавської гімназії Дарницького району – лауреат ІІ (міського) туру Всеукраїнського конкурсу "Учитель року-2011" в номінації "Історія" запропонувала свої можливості щодо надання методичної допомоги своїм колегам з Чернігівщини, Микола Грицай висловив готовність надавати всіляку допомогу щодо проведення складних ортопедичних операцій, а коропчани – ліквідатори наслідків аварії на ЧАЕС під керівництвом Анатолія Карацюби вже давно готуються до відзначення 25-ї річниці найбільшої атомної трагедії світу.

При обговоренні земляцького плану на поточний рік Василь Пилипенко нагадав, що вже в цьому році треба готуватися до відзначення 120-річчя з дня народження нашого земляка Героя Радянського Союзу, генерал-полковника Михайла Петровича Кирпоноса.

Олексій ОРЕХОВИЧ

"Якщо не я, то хто ж інший?"

Книжково-ілюстративна виставка, присвячена 100-річчю пам'яті Бориса Грінченка – видатного громадсько-культурного діяча, активного творця української книжки – письменника, видавця, вченого, лексикографа, етнографа, публіциста відбулася в Музеї книги і друкарства України. На відкритті були присутні працівники музеїв, бібліотек, студенти аграрного, авіаційного та імені Б.Д.Грінченка університетів міста.

Зі вступним словом звернувшись до присутніх директор музею В.Г.Бочковська, наголосивши на всебічності громадських і наукових інтересів Б.Д.Грінченка, головним чинником невтомності якого на просвітнянській ниві була переконаність, що "освічений самосвідомий народ зуміє досягти всяких прав і – що найголовніше – зуміє вдержати їх в руках".

Організатор виставки і дійства завідувачка експозиційним відділом музею Г.І.Білоцерківська познайомила присутніх з її концепцією.

Свою колекцію грінченкіани подарував закладу відомий дослідник і популяризатор творчості письменника В.В. Яременко.

Доктор філологічних наук, письменник В.Є.Панченко (НАУКМА) охарактеризував Грінченка як невтомну у праці людину, про яку сучасники говорили: "Більше працював, ніж жив".

Народний художник України О.Губарев розповів, що в шкільному віці прочитав твори письменника, серед небагатьох книг на домашній етажерці стояла повість Б.Грінченка "Під тихими вербами". У 50-х роках художник проілюстрував збірку оповідань для дітей "Без хліба". На виставці представлено це видання та оригінальні роботи до нього.

Цікаво виступили також Галина Погрібна, В.Перевальський, бандуристи Катерина Коврик та В.Білоцерківська.

Г. БІЛОЦЕРКІВСЬКА

Поетичне одкровення

Є у нашому земляцтві славна родина Скорин. Олександр Арсентійович – відомий журналіст доброї чернігівської школи, нещодавно відзначив своє 80-ліття. Такою ж щедрою і невтомною на добро є його дружина – кандидат філологічних наук, відомий знавець латинської мови, якій присвятила все своє наукове життя. Цієї весни їй виповнюється 75. Щиро вітаємо її з цією солідною датою, а читачів радуємо несподівано чистими і мудрими її поезіями.

ДЕСНА

*Десно моя, ріка мого дитинства,
Ласкаві хвилі, срібна вода.
Купала в них я щастя материнства,
І прибувала сила молода.
Сини мої, мов із води, зростали,
Наснаги набирались на роки.
Черпали волю, розум і натхнення,
З них виростали мужні юнаки.
Ми на зарядку наперейми мчали,
Назустріч сонцю й крижаній воді.
Життєві сили в річці позичали,
Були завзяті, дужі й молоді.
А скільки юшок з друзями зварили –
В наметах хваво басіда текла.
Про все на світі разом говорили,
Пливли думки, немов швидка ріка.
Із тих часів багато літ минуло,
Імен багато зникло за роки.
А я волю знову доторкнувшись
До теплих хвиль чарівної ріки.*

СОСНА

*Перед моїм вікном
Сосна стоїть висока.
Під гілками сосни –
Дівчина кароока.
Когось вона чека,
Когось там виглядає.
Когось вона шука
У тім далекім краї.
Давно пішов козак
І звідти не вернувся.
А з ним пішла любов
І коло враз замкнулось.
Без милого вона
Не хоче в світі жити.
Неси́ла зараз їй
Нелюбого любити.
Тому сидить вона
І плаче, і ридає.
І доленьку свою
Весь час вона питає:
Невже він там забув,
Як ми колись кохались,
У вірності своїй
Навіки присягались?
А доленька мовчить,
Мовчить вона, зітхає,
Бо милого твого
Давно уже немає.
Прострелений лежить
Він у далекім краї.
Стара сосна над ним
Гілки свої гойдає.*

Людмила СКОРИНА

ГОРІТИ

Серед наших земляків поганих людей немає. Особливо коли йдеться про любов до рідної малої батьківщини. До таких належить і Михайло Сергійович Бунак, який нещодавно відійшов у вічність.

для рідного краю

Народився він в 1943 році на Новгород-Сіверщині. Дитинство і юність провів у спілкуванні й злитті із чудесною, майже незайманою природою, що впливала на ліричну душу юнака. Приблизно в 13 років почав писати поезії.

Коли довгими зимовими вечорами мати, Ганна Василівна, за вишиванням чекала свого чоловіка із фронту, який так і не повернувся, маленький син підспівував їй. Потім приємний гарний голос звучав на всіх концертах у школі, на творчих олімпіадах. Після закінчення школи навчався в Ніжинському училищі культури. Тут по класу хорового диригування його вчителем стає завуч училища, а потім проректор Київської національної консерваторії, неабиякої душі людина Володимир Трохимович Чуба. Він перший відкрив перед ним книгу великого життя. Теплі, дружні стосунки з першим учителем музики зберігалися довгі роки.

Навчання було перерване після першого курсу. Почалась служба в армії. Після декількох місяців служби в танковому полку він перемагає в конкурсі творчого армійського колективу й стає артистом ансамблю пісні й танцю Групи радянських військ у Німеччині. Там він доторкнувся до справжнього мистецтва. За три роки пройшов шлях від рядового співака до соліста. Його ліричний, приємного тембру баритон радував серця солдатів.

Тут продовжує формуватися його характер та життєві інтереси. Різноманітне життєво-творче тяжіння збагачується все новими й новими пізнаннями. Позитивний вплив шедеврів Дрезденської картинної галереї, творів Веймарського й Лейпцігського симфонічних оркестрів перемежовується із жахами фашистських концтаборів.

Після закінчення служби він екстерном з відмінними оцінками закінчує Ніжинське училище й продовжує навчання в Харківському державному інституті культури. Тут він займається в талановитих педагогів В.Діаманта, композитора Й.Польського, А.Жука, народного артиста України, лауреата Державної премії України ім. Т.Шевченка В.Палкіна й багатьох інших провідних діячів культури й мистецтва того часу. Одночасно перемагає в конкурсі й працює солістом Харківського академічного театру ім. Т.Г.Шевченка. І знову навчання, творча робота в театрі, концер-

ти й... студентське життя з усіма його перипетіями й турботами.

В 1971 році після закінчення інституту його направляють на рідну Сіверську землю, де він очолює роботу відділу культури Новгород-Сіверського району. Під його керівництвом будується більше 20 будинків культури й клубів, бібліотек.

Відкривається історико-краєзнавчий музей. Побудовано чудовий сучасний Палац культури в Новгород-Сіверському. Реконструюються музична школа й міські бібліотеки. Багатьом творчим колективам Міністерства культури України присвоює високе звання "народних". Споруджуються пам'ятники й обеліски воїнам – землякам, що загинули у Великій Вітчизняній війні.

В 1985 році М.Бунак обирається заступником голови Новгород-Сіверського виконкому районної Ради депутатів трудящих. Відразу ж з його ініціативи розробляються масштабні заходи щодо підготовки й святкування 1000-річчя Новгород-Сіверського. Місто будується, гарнішає. На території Спасо-Преображенського монастиря відкривається перший у світі музей перлини слов'янської літератури "Слово о полку Ігоревім".

Творчим колективом, у який увійшли народний художник України А.В.Кущ, М.Й.Барановський, В.В.Павленко, під керівництвом М.С.Бунака, у вересні 1989 року в м. Новгород-Сіверському створюється меморіал у бронзі "Слово о полку Ігоревім", що складається із трьох пам'яток: Бояня, князів Ігоря й Ярославні. А через рік цим же творчим колективом створюється й установлюється барельєф пам'яті 20-ти тисяч радянських воїнів, закатованих у концтаборі, що був на території Спасо-Преображенського монастиря у роки війни.

За створення меморіального комплексу "Слово" авторський колектив, і в тому числі М.Бунак, нагороджується премією ім. Коцюбинського, а Указом Президента України керівникові присвоюється звання заслуженого працівника культури України.

Через деякий час М.Бунак звертається до Президента України Л.Д.Кучми, міністрів з проханням надати державну допомогу у відродженні рідного краю. Він розповідає про величну й у той же час складну історію краю. Його голос було почуто. Надбання українського народу

Спасо-Преображенський монастир відновлено у первозданній красі.

Його внесок у відродження історичного надбання відзначено й за межами нашої країни. На святкуванні 850-річчя Москви делегатом від Новгород-Сіверського запрошено М.Бунака.

І знову приплив творчих сил, і знову нова ідея – святкування 900-річчя заснування Новгород-Сіверського князівства, що повністю захоплює його. До цього ювілею М.Бунак видає книгу-альбом "Новгород-Сіверський – любов моя". Стає співзасновником телерадіокомпанії "Сіверська". Святкування ювілею відбулося на урядовому рівні.

Він енергійно підключився до організації й проведення Міжнародного ділового форуму "Роль торгово-промислових палат в підтримці експортного потенціалу регіонів", організованого Київською торгово-промисловою палатою. Другий етап його проходив у Новгород-Сіверському. Привітання учасникам Форуму надіслав Прем'єр-міністр України М.Я.Азаров. У Форумі взяли участь близько 100 учасників: керівники торгово-промислових палат з Німеччини, Угорщини, Сербії, Словаччини, Росії, Білорусі, регіональних ТПП України.

М.Бунак завжди був серед людей. Клопотався про допомогу, допомагав у труднощах. Завдяки його енергії багатьом школам, дитячим садочкам, лікарням, будинкам культури, інвалідам, ветеранам війни та праці надавалась благодійна допомога.

Протягом довгого часу Михайло Сергійович був представником регіонального відділення Товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві по м. Новгород-Сіверському і району.

Він ніби передчував, що знаходиться на схилі свого життєвого шляху. Його останні збірні поезій пізньої лірики "Зі мною разом посумуємо" та "Підемо з тобою в злату осінь" наповнені смутком та журбою, які перетворюються в світло душі.

Хай нам буде віткою любов та тепло, які він подарував.

Микола ЗАСУЛЬСЬКИЙ,
голова Новгород-Сіверського відділення

Спекотною була осінь того року. Почалися заняття в школі. А в неділю мати наказала мені піти до батька на сагу та допомогти пасти корів. Кілометрів з п'ять лісом, луками. Приємно крокувати в затінку дерев ледь помітною дорогою. Ось вона повертає на річку Остер. А я круто беру на стежину, що лягла вздовж меліоративного каналу. Ліворуч відвали з білої глини, праворуч зарості очерету, осоки, рогози. Згори побачив череду корів та й рушив до неї. Через кілька десятків кроків раптом відчув на собі чийсь погляд. Хто б то міг бути? Зупинився, роззирнувся – нікого. Рушив далі. А погляд знову бентежить. Містика та й годі. Вирішив повернутися на те місце, де відчув його вперше. Зупинився і зрозумів, що енергія йде із землі. Стою, вдивляюся в густу траву. І раптом помічаю голову величеської змії. Вона уважно спостерігає за мною. Коричнева з ромбами в жовтій окантовці. Дивимось очі в очі. Тікати небезпечно, та й можна на іншу наступити з переляку. Чим же захиститися, коли навкруги жодного дерева? Ага, ось очеретина. Зламую одну, не відводячи від гадюки очей. На мої рухи вона не реагує. Торкаюся її хвоста. Лише тоді гадюка опускає голову й зникає в густій траві побіля води.

Я рушаю знову стежиною. Доходжу до того місця, звідки повертався щойно, і раптом знову відчуваю пильний погляд. Придивляюся до землі. І натикаюся поглядом на велику змію, що розляглася на півстежки, підняла голову й не має наміру поступитися мені. В голову приходить думка: таку б у наш шкільний природничий музей, там повзучих представляють лише жалюгідні вужики. Я видряпався на вал і кинувся гарячково шукати лозину метрів два-три. Знайшов, повертаюся назад. Вона лежить, опустивши голову на стежку, ніжить під спекотним сонцем. Побачивши мене, загрозило підвела голову. Але я відважно погнав її на вбучане пасовисько до вогнища, на якому батько якраз варив для пастухів заливанку. Побачив нас батько та й мовив:

– Не жени її до скотини, вона може збунтуватися.

Доки я роздумував, він затовк змію в консервну банку, зав'язав кришку мотузочком і накрив дерном. А тут сонце спустилося до обрію, пора гнати корів до кошари. Як бути зі змією? Тоді батько наказав мені повертатися до-

дому та бути обережним із знахідкою. Сонячні промені супроводжували мене в лісі, рука втомилася, затискаючи банку.

На містку вирішив перепочити. Поставив банку в теплий пісок біля широкої лісової дороги, а сам задивився на щупачків, які гралися в тиховодді. Відвів погляд – а моя здобич, звиваючись у піску, поспішає до кущів. Тоді я повернув її на дорогу й погнав до села, що вже було недалеко. З півгодини гнав її додому, а далі заховав у банку й прикопав під яблунею: хай побуде до ранку. Ні світ, ні зоря побіг у сад і полегшено зітхнув: не втекла. Тепер банку в портфель – і до школи. Домчав швидко велосипедом і відразу до біологічного музею. Але він виявився закритим. Що ж, доведеться ждати перерви. Поклав портфель під парту, туди ж поставив у куточок баночку із змією.

Першим був урок географії. Після дзвоника перед нами з'являється молода вчителька Наталія Яківна. Всі встають. Я теж. Але раптом відчуваю, як щось падає мені на коліна. Зиркаю – а то змія. Я стрепенувся, а вона падає під ноги. Повертаюся до дівчат за сусідніми партами й тихо прокакую:

– Дівчата, гадюка вискочила.

Що тут зчинилося! Вереск, крик. Всі як один позаскакували на сидіння парт. Лише

я один стою на підлозі. Вчителька зупинилася на піддорозі до стола й спитала, що сталося, що приніс змію для шкільного музею, а вона втекла. Недовго довелося ждати директора школи та вчителя біології, який мовив саркастично:

– Раз ти приніс її, то й лови!

Я кинувся виконувати волю вчителя, який помчав у свій кабінет по ефір. Змія звивалася між ніжками парт, я ж стежив скоріше за головами однокласників, які вертілися вслід за непроханою гостею. І я таки зловив отруйну змію. Вийшов на шкільне подвір'я, прихопивши й пляшку з ефіром. Уже на просторі прицілився й почав заштовхувати змію в горловину хвостом уперед. Коли ж у шийці сховалася її голова, почалися такі конвульсії, що страшно було дивитися. На щастя, це тривало кілька секунд. Але взяти пляшку в руки я не зміг – вона була настільки гарячою, що обпикала пальці. Та всі тривоги швидко залишилися позаду, зате шкільний музей поповнився ще одним експонатом.

....Зустрівшись минулого року на півстоліття з часу нашого шкільного випуску, ми із зусиллями, але таки впізнавали одне одного. А от про той випадок з п'ятнадцяти чоловік пригадало лише двоє.

Віктор ЧЕРНЕНКО

У нас в гостях учасники конкурсу "Поетичні струмочки Сіверського краю"

ОСІНЬ

Сонце вкрилося хмарками,
Хтось невидимий в імлі
Небо срібними нитками
Пришиває до землі.
Огляда суворо скоса
Поле, села і міста,
Розпустило сиві коси,
А їх буря запліта.
Виснуть хмари низько-низько,
Опустили пасма-коси.
Всюди мокро, всюди слизько –
Ходить нашим краєм осінь.

Микита БАБАК,
6 клас
Чернігівської СШ №12

У дуплі старої липи
Рій бджолиний проживав.
І на зиму повні соти
Завжди меду він збирав.
А найкращий мед із липи –
Він цілющий, запашний.
Й лугових багато квітів
Кличуть бджілок звідусіль.
Золотаві, наче квіти,
Бджілки трудяться весь день.
І бринять у хорі з вітром
Солодесеньких пісень.

Анна ХАЛІМОН,
7 клас
Козелецької ЗОШ №2

МОЯ КОЛИСКОВА

Спи, маленькая дитинко,
Спи, маленькая картинко.
Місяць вже давно надворі,
Сплять всі мишки у коморі,
Сплять і котик, і собачка,
Вже давно ніхто не плаче.
І ти очки закривай,
На добраніч, баю-бай!

Мову українську
Чисту, променисту
Серцем ви любіть.
Від лихого слова
Рідну бережіть.
Богдан ВЛАСЕНКО,
7 клас
Подішанської ЗОШ
Прилуцького району.

ЇЖАК

По базару йшов їжак,
Моркву вгледів неборак.
Шасть, і морква на голках.
Потім яблучко і грушка,
І грибочки, і листочки...
Він іде і підбирає,
Геть ніщо не пропускає.

ПРОСИЛА ОЛІВЦІ

Просила олівці
Я у віці,
Та не дала вівця
Жодного олівця.
Просить не буду олівці
Тепер я у віці.

Вікторія ТИЩЕНКО,
5 клас
Чорнолицької ЗОШ
Сосницького району.

ДІДОВА КРИНИЦЯ

Червона калина росте край двора,
Веселим тут сміхом дзвенить
дитвора.
В садочку у діда старенька
криниця,
Смачна і холодна в криниці водиця.
Як тільки під сонцем прийдеться
стомитись:
– Дай, діду, водиці з криниці
напитись!

...Високії верби над шляхом
ростуть,
Вже осінь, і діти до школи ідуть.
Як виросту, згадують все це я
буду,
Бабусю і діда також не забуду.
І верби високі, криницю, калину,
Щасливе дитинство, щасливу
родину.

Владислав ФЕДЕНКО,
4 клас
Носівської ЗОШ №1,
с. Ставок

МАМИНЕ СЛОВО

Слово матері шепоче,
Слово матері співає,
Слово матері лоскоче,
Слово матері плакає.
Слово матері навчас:
Розповість про все, що хочеш.
Слово матері чекає,
Коли ніжності захочеш.

Олександр БОНДАР,
5 клас
Чернігівської ЗОШ №7

Котик – воркотик,
Червоний ротик.
Сів до нірки нишком:
– Виглянь мишко!

Бігав баранчик
З білим бочком,
Біля будинку
Бився з бичком.

Поліна КОЗЕЛ,
4 клас,
Новгород-Сіверський
район

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України 06.ХІ.2001 р.

Реєстраційне свідоцтво:
серія КВ №5594

Адреса редакції:
01023, Київ, 23, Спортивна площа, 1,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
І.М. Забіяка, І.Б. Матяш,
П.І. Медвідь, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко, О.А. Шокало.

За достовірність фактів, точність імен та
прізвищ, географічних та історичних
реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Леонід Коваленко.
Комп'ютерний набір Леонід Коваленко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення
товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві
у КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город".
Тираж 1100.